

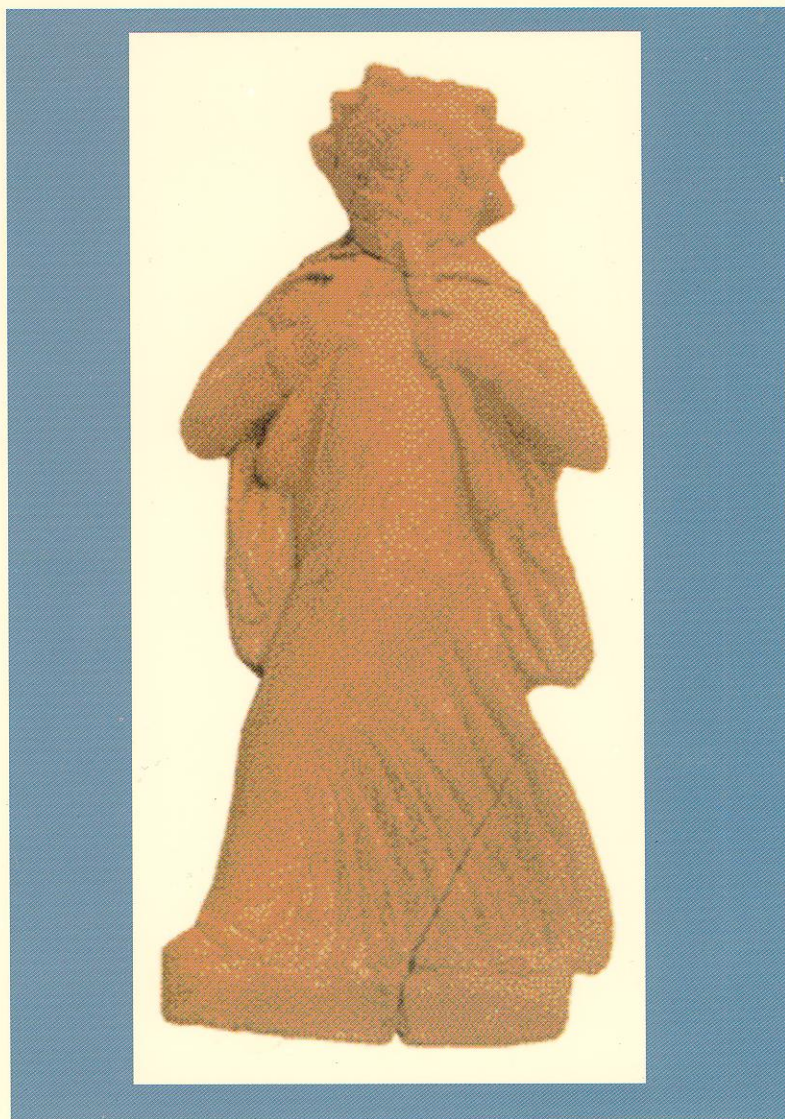
Α
Φ
Υ
Τ
Ι
Σ

Ε
Ι
Δ
Ω
Λ
Ι
Ο

α
υ
λ
η
τ
ο
ί
δ
α
ς

4^{ος}
α
ι
ώ
ν
α
ς

π.
Χ.

**ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ
ΣΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ
ΚΑΙ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ
17, 2003**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΑΜΕΙΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΩΝ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

**ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ
ΣΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ
ΚΑΙ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ
17, 2003**

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2005

ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ ΣΤΟ ΚΑΡΑΜΠΟΥΡΝΑΚΙ ΚΑΤΑ ΤΟ 2003: Ο ΑΡΧΑΙΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ

Η πανεπιστημιακή ανασκαφή στον αρχαίο οικισμό κατά το 2003 ήταν πολύ περιορισμένη εξαιτίας των ιδιαίτερα πενιχρών οικονομικών μέσων που είχαμε στη διάθεσή μας¹. Η ανασκαφική περίοδος διήρκεσε τέσσερις εβδομάδες, από τις 7 Ιουλίου μέχρι και την 1η Αυγούστου². Συνολικά ερευνήθηκαν (Σχ. 1) έξι τομές, διαστάσεων 4x4 μ., στην κορυφή της τούμπας³. Από τις τομές αυτές μόνο μία ήταν καινούργια (23-13γ), ενώ οι υπόλοιπες πέντε είχαν εν μέρει ανασκαφεί σε προηγούμενες χρονιές και η έρευνά τους κρίθηκε απαραίτητη τόσο για την ολοκλήρωση της ανασκαφής τους όσο και για την αποσαφήνιση (διερεύνηση) ορισμένων ερωτημάτων που προέκυψαν από την παλαιότερη έρευνά τους.

Με την ανασκαφή του 2003 συνεχίστηκε η αποκάλυψη των αρχιτεκτονικών οικιστικών καταλοίπων του αρχαίου οικισμού που χρονολογούνται στην αρχαϊκή περίοδο (7ος-6ος αι. π.Χ.). Η ανασκαφή στην τομή 23-13β, που έφερε στο φως αλληπάλληλες οικοδομικές φάσεις με τοίχους και πεσίματα και με κεραμική η οποία, ως επί το πλείστον, χρονολογείται στους αρχαϊκούς χρόνους, είχε ξεκινήσει το 2002⁴. Η συνέχεια της έρευνας εδώ, έδειξε πως σε βάθος περίπου ενάμισι μέτρου από τη σημερινή επιφάνεια και ανατολικά του τοίχου που είχε αποκαλυφθεί παλαιότερα (Εικ. 1) στη νοτιοανατολική πλευρά της τομής, υπήρχε ένα αδιατάρακτο αρχαϊκό στρώ-

1. Η ανασκαφή πραγματοποιήθηκε με 5.500 Ευρώ που δόθηκαν από το Πανεπιστήμιο και σε αυτά προστέθηκαν τον Νοέμβρη, μετά τη λήξη της ανασκαφής, άλλα 8.000 Ευρώ από το Υπουργείο Μακεδονίας και Θράκης. Και τους δύο αυτούς φορείς, καθώς και την ΙΣΤ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, και ιδιαίτερα την προϊσταμένη της Ελένη Τρακοσοπούλου, για την πάντα πρόθυμη αρωγή της στην ανασκαφή μας, τους ευχαριστούμε θερμά.

2. Στην ανασκαφή συμμετείχαν τέσσερις μόνον εργάτες, ένας αρχιτέκτονας και ασκήθηκαν δέκα μεταπτυχιακοί και σαράντα προπτυχιακοί φοιτητές Αρχαιολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου και άλλων ελληνικών και ξένων Πανεπιστημίων. Υπεύθυνοι των δύο ανασκαφικών τομών ήταν ο υποψήφιος διδάκτορας Αρχαιολογίας Β. Ευαγγελίδης και ο μεταπτυχιακός φοιτητής Π. Χοβαρδάς. Τον καθαρισμό και τη διαλογή της κεραμικής επέβλεπε η μεταπτυχιακή φοιτήτρια Ε. Μητσοπούλου, την ταξινόμηση του φωτογραφικού αρχείου η υποψήφια διδάκτωρ Ειρ. Χιώτη, τη συγκόλληση και τη σχεδίαση των κεραμικών ευρημάτων οι μεταπτυχιακές φοιτήτριες Κ. Αποστολάκη και Λ. Κοκκίνου αντίστοιχα, ενώ τις εργασίες των καταγραφών και την τακτοποίηση των αποθηκών ανέλαβαν οι υποψήφιοι διδάκτορες Ευγ. Αλεβίζου και Κ. Τσονάκα καθώς και οι μεταπτυχιακές φοιτήτριες Μ. Γκείβανίδου, Ειρ. Παπανικολάου, Β. Σαρηπανίδη και Ειρ. Τσακνή. Η αρχιτεκτονική αποτύπωση έγινε από τον αρχιτέκτονα Π. Τσινάρη. Τις φωτογραφίες των κινητών και ακίνητων ευρημάτων τις οφείλουμε στις φοιτήτριες Φ. Βασιλόγλου, Α. Νάστου και Α. Καραδήμα. Ευχαριστίες οφείλουμε και στον αρχαιολόγο Κ. Φύλη για τη φωτογράφιση μέρους των ευρημάτων.

3. Πρόκειται για τις τομές 23-13β, 23-12α, 22-92δ, 27-90α, 27-79δ και 23-13γ. Βλ. σχετικά και Μ. Τιβέριος – Ε. Μανακίδου – Δ. Τσιαφάκη, ΑΕΜΘ 16, 2002, 257-266.

4. Μ. Τιβέριος – Ε. Μανακίδου – Δ. Τσιαφάκη, ΑΕΜΘ 16, 2002, 260.

μα, όπως προκύπτει από τα κεραμικά ευρήματα. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι πως και το στρώμα κάτω από αυτό ήταν επίσης αδιατάρακτο, καθώς περιείχε αμιγώς γεωμετρική κεραμική.

Ημιυπόγειες κυψελόμορφες κατασκευές, βασικό χαρακτηριστικό του οικισμού, αποκαλύφθηκαν και κατά το 2003. Συγκεκριμένα, εντοπίστηκε μία ακόμη κυψελόμορφη κατασκευή στην τομή 23-12α, η οποία είχε αρχίσει να ερευνάται κατά την προηγούμενη ανασκαφική περίοδο (Εικ. 2)⁵. Αξιοσημείωτη είναι η διαφορά που παρουσιάζει η κατασκευή αυτή ως προς το μέγεθός της σε σχέση με τις υπόλοιπες αντίστοιχες. Είναι αρκετά μικρότερη από τις άλλες, καθώς έχει πάνω διάμετρο 1,45 μ. και κάτω 0,80 εκ., ενώ η συνήθης διάμετρος των κατασκευών αυτών είναι γύρω στα 2 μ. πάνω και περισσότερο από ενάμισι μέτρο κάτω. Η διαφοροποίηση αυτή δημιουργεί την υποψία μήπως η παραπάνω ημιυπόγεια κατασκευή είχε διαφορετική χρήση από τις άλλες.

Η συνέχιση της ανασκαφής στην τομή 27-79δ, όπου αποκαλύφθηκε κατά το 2001⁶ ένας λάκκος με τα απορρίμματα ενός κεραμικού εργαστηρίου, έφερε στο φως και έναν δεύτερο λάκκο (Εικ. 3). Αυτός βρίσκεται στο ίδιο περίπου επίπεδο με τον προηγούμενο αλλά είναι αρκετά μικρότερος. Περιείχε επίσης όστρακα από τα γνωστά «ντόπια ωοκέλυφα» αγγεία, σε μικρή όμως ποσότητα, και το χώμα που αποτελούσε το γέμισμά του δεν ήταν το πηλόχωμα που είχε βρεθεί στο διπλανό του.

Στη μοναδική νέα τομή που ερευνηθήκε κατά το 2003, την 23-13γ (Εικ. 4) αποκαλύφθηκαν τμήματα τριών τοίχων, οι οποίοι φαίνονται ότι είναι παράλληλοι μεταξύ τους, αν και βρίσκονται σε διαφορετικά επίπεδα. Πιθανότατα ανήκουν στην ίδια οικοδομική φάση του οικισμού, θα είχαν κατασκευαστεί όμως σε διαφορετικές χρονικές περιόδους. Στην ίδια τομή εντοπίστηκαν και δύο λάκκοι που περιείχαν αρκετή κεραμική. Η ανασκαφή εδώ ευελπιστούμε να ολοκληρωθεί κατά την ερχόμενη ανασκαφική περίοδο.

Και κατά τις ανασκαφικές έρευνες του 2003 εντοπίστηκαν εκτεταμένες σύγχρονες επεμβάσεις, οι περισσότερες από τις οποίες προκλήθηκαν από τις γνωστές μας ταφές αλόγων, καθώς ο χώρος χρησίμευσε για μεγάλο χρονικό διάστημα στον 20ό αιώνα και ως νεκροταφείο αλόγων. Αρκετά ήταν και τα σύγχρονα αντικείμενα, κατάλοιπα της μακρόχρονης στρατιωτικής χρήσης του χώρου, που αποκαλύφθηκαν μαζί με τα αρχαία.

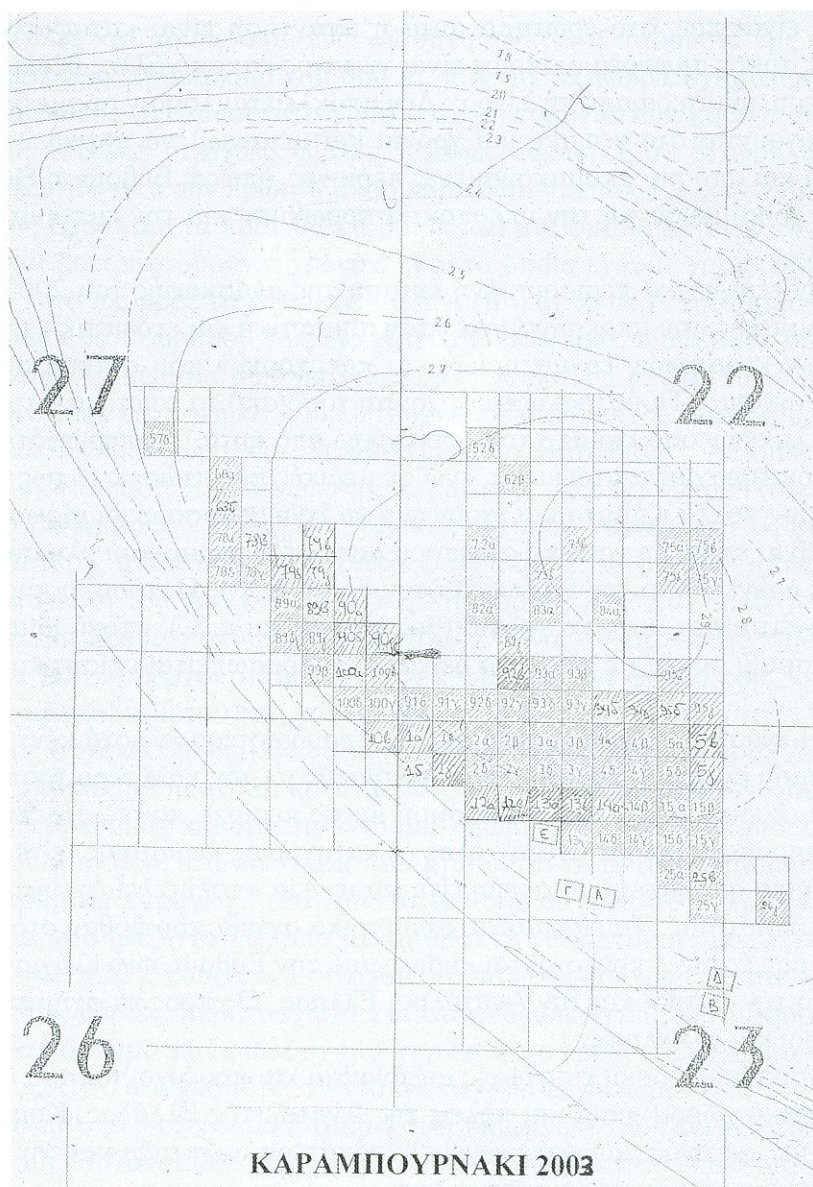
Όπως και τις προηγούμενες χρονιές, λειτούργησε και φέτος η διαδικασία ανίχνευσης σπόρων μέσα από δείγματα χώματος των ανασκαφικών τομών⁷. Σύμφωνα με τα πρώτα στοιχεία, οι κάτοικοι του οικισμού καλλιεργούσαν σιτάρι, κριθάρι, λαθούρι, φακή, ρόβι και σταφύλι. Επίσης εντοπίστηκαν οστά ζώων, όστρεα και ψαροκόκαλα, που όλα σχετίζονται με τη διατροφή των κατοίκων.

Ιδιαίτερα εντυπωσιακή είναι η συχνή παρουσία γιγάρτων σταφυλιού και σε αρ-

5. Μ. Τιβέριος – Ε. Μανακίδου – Δ. Τσιαφάκη, ΑΕΜΘ 16, 2002, 257.

6. Μ. Τιβέριος – Ε. Μανακίδου – Δ. Τσιαφάκη, ΑΕΜΘ 15, 2001, 256-258.

7. Υπεύθυνη των εργασιών αυτών καθώς και της μελέτης του αρχαιοβοτανολογικού υλικού είναι η συνεργάτιδα της ανασκαφής Σουλτάνα Βαλαμώτη, λέκτορας Προϊστορικής Αρχαιολογίας του Α.Π.Θ. Βλ. πιο αναλυτικά το κείμενο της ίδιας στο τέλος του κειμένου μας.

Σχ. 1. Τοπογραφικό της τούμπας με τις ανεσκαμμένες τομές.

κετές περιπτώσεις στεμφύλων, τα οποία αποτελούν σοβαρή ένδειξη για την εξαγωγή χυμού από τα σταφύλια. Οι ποσότητες των φυτικών αυτών καταλοίπων μας οδηγούν στη βάσιμη υπόθεση για την παραγωγή κρασιού στον ίδιο τον οικισμό που ανασκάπτουμε. Σε μια τέτοια περίπτωση θα πρέπει να αναζητηθεί ανάμεσα στην πληθώρα των τύπων εμπορικών οξυθύθμενων αμφορέων, που έχουν αποκαλυφθεί κατά τις πρόσφατες αλλά και τις παλαιότερες ανασκαφές στο Καραμπουρνάκι⁸, και ένας τύπος αμφορέα που να αντιπροσωπεύεται από ντόπια παραδείγματα (Εικ. 5).

8. Ενδεικτικά βλ. Μ. Τιβέριος – Ε. Μανακίδου – Δ. Τσιαφάκη, ΑΕΜΘ 9, 1995, 211. Πρβλ. Κ. Α. Ρωμαίος, στο: Επιτύμβιον Χρ. Τσουντα (1941) 368 εκκ. 4,1-2.

Ενδιαφέρον είναι πως στο ερώτημα αυτό η απάντηση είναι καταφατική, καθώς υπάρχει ένας τύπος αμφορέα ο οποίος είναι γνωστός και από άλλες θέσεις του Θερμαϊκού κόλπου, ιδιαίτερα από τη Σίνδο⁹. Δεν αποκλείεται λοιπόν οι αμφορείς αυτοί, που χρονολογούνται στα γεωμετρικά χρόνια και μεμονωμένα παραδείγματά τους είναι γνωστά και από πιο απομακρυσμένες περιοχές, όπως η Εύβοια, η Θάσος και η Τρωάδα, να χρησίμευαν για την υπερπόντια προώθηση και την εμπορία του «θερμαϊού» οίνου.

Παρά την εξαιρετικά περιορισμένη έκταση της ανασκαφής του 2003, η ποσότητα της κεραμικής που αποκαλύφθηκε ήταν σημαντική και ενδεικτική της μεγάλης ποικιλίας των κεραμικών εργαστηρίων και κατηγοριών που αντιπροσωπεύονται στον αρχαίο οικισμό. Τα όστρακα προέρχονται τόσο από το εσωτερικό των οικημάτων και των λάκκων όσο και από τον χώρο γύρω από αυτά. Τις περισσότερες φορές ανήκουν σε διαταραγμένα στρώματα, ενώ σε μερικές περιπτώσεις (όπως στην τομή 23-13γ) φέρουν πολλά ιζήματα και έχουν έντονα ίχνη θαλάσσιας διάβρωσης. Χαρακτηριστική είναι επίσης η χρονική διασπορά αυτού του κεραμικού υλικού, που ανήκει σε πέντε αιώνες (από τον 9ο έως και τον 5ο αι. π.Χ.). Ωστόσο, ο κύριος όγκος του χρονολογείται στα αρχαϊκά χρόνια (7ος και 6ος αι. π.Χ.), εποχή ιδιαίτερης ακμής του οικισμού, αν και με αξιόλογα δείγματα εκπροσωπείται επίσης και η γεωμετρική εποχή.

Τα εισαγμένα αγγεία προέρχονται από τα σπουδαιότερα γνωστά κέντρα κεραμικής του αρχαίου ελληνικού κόσμου και μαρτυρούν με τον καλύτερο τρόπο τις επαφές και τις εμπορικές σχέσεις του οικισμού με τις περιοχές αυτές. Πρέπει να τονιστεί ότι αντιπροσωπεύονται σχεδόν όλες οι κατηγορίες κεραμικής, είτε πρόκειται για χρηστικά και αποθηκευτικά σκεύη είτε για αγγεία «πολυτελείας» υψηλής κατασκευαστικής ποιότητας. Τα εισαγμένα γεωμετρικά αγγεία που ήρθαν στο φως κατά τις περσινές μας έρευνες προέρχονται κυρίως από την Εύβοια, ενώ ελάχιστα είναι τα δείγματα από την Αττική και την Ανατολική Ελλάδα. Ως προς τα σχήματα κυριαρχούν οι σκύφοι και οι κύλικες.

Στην αρχαϊκή περίοδο οι εισαγωγές αυξάνονται και προέρχονται από έναν ευρύτερο γεωγραφικό χώρο (νησιά και πόλεις της Ανατολικής Ελλάδας, Κόρινθος, Αττική, Λακωνία), γεγονός που φανερώνει την ιδιαίτερη ανάπτυξη και την επέκταση των επαφών του οικισμού στο διάστημα αυτό.

Τα εισαγμένα από την Ανατολική Ελλάδα αγγεία διακρίνονται για την ποιότητα και τη μεγάλη ποικιλία των σχημάτων τους και κατέχουν πρωτεύουσα θέση ανάμεσα στις κεραμικές κατηγορίες που έφταναν στον οικισμό στη διάρκεια του 7ου και του 6ου αι. π.Χ. Ως πιο χαρακτηριστικά αναφέρουμε τις κύλικες με πουλιά, τις οινοχόες του ρυθμού των αιγάδρων, τα πινάκια, τους χιώτικους κάλυκες, τους λέβητες καθώς και τις πολυάριθμες ιωνικές κύλικες¹⁰.

Λίγα σχετικά είναι τα πρωτοκορινθιακά αγγεία (από τις αρχές του 7ου αι. π.Χ.),

9. Μ. Τιβέριος, AEMΘ 7, 1993, 250 εικ. 6· του ίδιου, AEMΘ 10Α, 1996, 424 εικ. 7· του ίδιου, στο: Μ. Bats – Β. d'Agostino (επιμ.), *Euboica. L'Eubea e la presenza euboica in Calcidica e in Occidente* (1998) 250 και σημ. 42, 47.

10. R. M. Cook – P. Dupont, *East Greek Pottery* (1998) 129-131.

κυρίως κοτύλες και αρύβαλλοι, ενώ αισθητή γίνεται η παρουσία της κορινθιακής κεραμικής σε όλη τη διάρκεια του βου αι. π.Χ. με πληθώρα σχημάτων μικρού και μεγάλου μεγέθους. Ανάμεσα στο τυπικό σχηματολόγιο των κορινθιακών αγγείων (αρύβαλλοι, κοτύλες, οινοχόες, φιάλες, πυξίδες, εξάλειπτρα), ξεχωρίζουν οι κιονωτοί κρατήρες, ήδη από την πρώιμη μέση κορινθιακή περίοδο.

Σε στενή σχέση με τα κορινθιακά βρίσκεται μια ομάδα αγγείων τα οποία εντοπίστηκαν και σε προηγούμενες χρονιές¹¹ και τα οποία έχουμε χαρακτηρίσει «κορινθιάζοντα», γιατί ως προς τα σχήματα, τα θέματα και το στυλ της διακόσμησής τους θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως εισαγμένα κορινθιακά, διαφέρουν όμως ως προς τον πηλό τους. Τα περισσότερα από αυτά, αν όχι όλα, θα πρέπει να τα αποδώσουμε σε ένα κορινθιακό εργαστήριο που λειτουργούσε όμως εκτός Κορίνθου, ίσως κάπου στον βορειοελλαδικό χώρο, για παράδειγμα στην Ποτειδαία¹². Αξιομνημόνευτη είναι επίσης η παρουσία της λακωνικής κεραμικής που εκπροσωπείται κυρίως από θραύσματα μελαμβαφών κρατήρων χαλκιδικού τύπου¹³ καθώς και λίγων αμφορέων. Τα περισσότερα αττικά μελανόμορφα όστρακα (Εικ. 6) που αποκαλύφθηκαν ανήκουν στα τέλη του βου και τις αρχές του 5ου αι. π.Χ. και προέρχονται κυρίως από κύλικες, σκύφους, ληκύθους και οινοχόες. Λίγα, αν και καλής ποιότητας, ήταν τα όστρακα που προέρχονται από αττικά ερυθρόμορφα αγγεία του 5ου αιώνα και από αττικά μελαμβαφή του 5ου και του 4ου αι. π.Χ.

Από τα πιο χαρακτηριστικά «ντόπια» αγγεία της εποχής σιδήρου (9ος και 8ος αι. π.Χ.), που αποκαλύφθηκαν και κατά το 2003, είναι οι φιάλες, οι οινοχόες και τα χυτροειδή, ενώ βρέθηκαν και αρκετά «ντόπια» γεωμετρικά (Εικ. 5) και υπογεωμετρικά αγγεία, κυρίως σκύφοι και οινοχόες, που μιμούνται τα αντίστοιχα εισαγμένα. Στην εγχώρια κεραμική παραγωγή του 7ου και του βου αι. π.Χ. συγκαταλέγονται επίσης τα λεγόμενα «ασημίζοντα» αγγεία με τη γραπτή γεωμετρική διακόσμηση (κυρίως 8ος και 7ος αι. π.Χ.), καθώς και οινοχόες –ορισμένες με γραπτές ταινίες και άλλες με στίλβωση–, υδρίες, λεβητόσχημα και σταμνοειδή αγγεία με διάφορα γραμμικά μοτίβα, λεκανόσχημα και φιαλόσχημα γκρίζα ή με ερυθρό επίχρισμα (κυρίως 7ος και 6ος αι. π.Χ.). Τα περισσότερα «ντόπια» αγγεία ξεχωρίζουν από τον ανοιχτό καστανό πηλό που περιέχει πολλή μίκα και η επιφάνειά τους καλύπτεται με πορτοκαλλέρυθρο ή καστανόμαυρο επίχρισμα, πολλές φορές άνισα επαλειμμένο.

Ιδιαίτερη μνεία αξίζει να κάνουμε στις γνωστές και από προηγούμενες χρονιές «ιωνίζουσες ωκέλυφες» κύλικες (Εικ. 7), την κατασκευή των οποίων έχουμε αποδώσει με βάσιμα στοιχεία στον αρχαίο οικισμό¹⁴. Όπως αναφέραμε και πιο πάνω, ένας μικρός λάκκος που περιείχε όστρακα της κεραμικής αυτής που συγκολλώνται μεταξύ τους ανασκάφηκε κατά το 2003 στην τομή 27-79δ. Μαζί τους βρέθηκαν όστρακα από ντόπιους γεωμετρικούς αμφορείς, από έναν εισαγμένο γεωμετρικό σκύ-

11. Μ. Τιβέριος – Ε. Μανακίδου – Δ. Τσιαφάκη, ΑΕΜΘ 16, 2002, 262.

12. Για περιοδεύοντα κεραμικά εργαστήρια βλ. Μ. Τιβέριος, ΑΕΜΘ 3, 1989, 617-618.

13. Για ανάλογα παραδείγματα από προηγούμενες χρονιές βλ. Μ. Τιβέριος – Ε. Μανακίδου – Δ. Τσιαφάκη, ΑΕΜΘ 12, 1998, 227· των ίδιων, ΑΕΜΘ 15, 2001, 259, 262 εικ. 7 και των ίδιων, ΑΕΜΘ 16, 2002, 262.

14. Μ. Τιβέριος – Ε. Μανακίδου – Δ. Τσιαφάκη, ΑΕΜΘ 15, 2001, 257-258 και των ίδιων, ΑΕΜΘ 16, 2002, 261, 266 εικ. 7· των ίδιων, Εγνατία 7, 2003, 347-349.

φο και από αρχαίκους οξυπύθμενους αμφορείς διαφόρων περιοχών. Η κεραμική αυτή στο σύνολό της χρονολογείται από τον 8ο ως τον 6ο αι. π.Χ. Στα κεραμικά ευρήματα συγκαταλέγονται επίσης λύχνοι διαφόρων εργαστηρίων (Εικ. 8), πύραυλα, μεγάλα πιθοειδή αγγεία με γραπτή διακόσμηση, αγνύθες, υφαντικά βάρη και πεσσοί.

Η εύρεση και πέρσι αρκετών τμημάτων από οξυπύθμενους αμφορείς επιβεβαιώνει την εικόνα ενός ακμαίου λιμανιού και διαμετακομιστικού κέντρου που έχουμε ήδη σχηματίσει για τον οικισμό στο Καραμπουρνάκι με βάση τα παλιότερα ευρήματα. Η προέλευση των αμφορέων αυτών από διάφορες περιοχές, όπως τη Μένδη, την Αττική, την Κόρινθο, τη Λέσβο, τη Χίο, τις Κλαζομενές, φανερώνει την ευρύτητα των εμπορικών επαφών του αρχαίου οικισμού και ιδιαίτερα τον σημαντικό ρόλο του στη διακίνηση των προϊόντων από τα μέρη αυτά, με πρωτεύουσα τη θέση του κρασιού και του λαδιού. Για τη διακίνηση των διαφόρων προϊόντων, μας πληροφορούν επίσης τα εμπορικά σύμβολα, κυρίως εγχάρακτα, που βρέθηκαν και φέτος πάνω σε πήλινα όστρακα και κεραμίδες¹⁵. Αλλά και για τη δράση εμπόρων από τη Φοινίκη ή έστω για την παρουσία φοινικικών προϊόντων στο Καραμπουρνάκι, οι περσινές ανασκαφές μάς έδωσαν επίσης κάποιες ενδείξεις¹⁶.

Σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Πολιτιστικής και Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας (ΙΠΕΤ) της Ξάνθης, ξεκίνησε η ψηφιοποίηση της ανασκαφής, με τη δημιουργία μιας πολυμεσικής βάσης δεδομένων στην οποία άρχισε να εισαγάζεται το σύνολο του ανασκαφικού υλικού (αρχιτεκτονικά και κινητά ευρήματα)¹⁷. Κατά την ανασκαφική περίοδο του 2003, αρχίσαμε την εισαγωγή των κεραμικών ευρημάτων στην παραπάνω βάση δεδομένων, που είναι η πολυπληθέστερη και σπουδαιότερη κατηγορία ευρημάτων της ανασκαφής μας.

Εκτός από την ηλεκτρονική επεξεργασία του ανασκαφικού υλικού, θα θέλαμε να μνημονεύσουμε και τις άλλες εργασίες που διεξήχθησαν πέρσι, παράλληλα με την ανασκαφή, στο κτήριο του παλιού Κτηνιατρείου και ήταν ιδιαίτερα εντατικές και αποδοτικές. Πρόκειται για τη συγκόλληση, την καταγραφή, τη σχεδίαση, τη φωτογράφιση και την αρχειοθέτηση των ευρημάτων, καθώς και την αρχιτεκτονική αποτύπωση των οικοδομικών λειψάνων των σκαμμάτων μας. Χάρη στη συστηματική εκτέλεση των παραπάνω εργασιών, η επεξεργασία του ανασκαφικού υλικού προχωρά ταχύτατα και έχει ήδη ολοκληρωθεί η καταγραφή όλων των ευρημάτων από το 1994 μέχρι και το 2001.

Θεσσαλονίκη,
Πανεπιστήμιο
Ξάνθη,

Ινστιτούτο Πολιτιστικής και Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας

Μιχάλης Τιβέριος
Ελένη Μανακίδου
Δέσποινα Τσιαφάκη

15. Από τα παλιότερα σχετικά ευρήματα ξεχωρίζουν ορισμένες ξενόγλωσσες, πιθανόν εμπορικές, εγχάρακτες επιγραφές, βλ. Μ. Τιβέριος, «Κάρες στον μυχό του Θερμαϊκού κόλπου», Αρχαία Μακεδονία, Έκτο Διεθνές Συμπόσιο, 2, Θεσσαλονίκη 1999, 1175 κ.ε.· Μ. Τιβέριος – Ε. Μανακίδου – Δ. Τσιαφάκη, ΑΕΜΘ 15, 2001, 259.

16. Για το χείλος φοινικικής ληκύθου βλ. Μ. Τιβέριος – Ε. Μανακίδου – Δ. Τσιαφάκη, ΑΕΜΘ 15, 2001, 259, 262 εικ. 8· Ν. Σταμπολίδης (επιμ.), ΠΛΟΕΣ. Από τη Σιδώνα στη Χουέλβα. Σχέσεις λαών της Μεσογείου, 16ος-6ος αι. π.Χ. (2003) 228 αρ. 15 (Μ. Τιβέριος).

17. Βλ. σχετικά στον ίδιο τόμο Δ. Τσιαφάκη, «Καραμπουρνάκι 2003: Εφαρμογές της σύγχρονης τεχνολογίας στις ανασκαφικές έρευνες του αρχαίου οικισμού».

EXCAVATIONS AT KARABOURNAKI IN 2003: THE ARCHAIC SETTLEMENT

by M. TIVERIOS – E. MANAKIDOU – D. TSIJAFKI

Lack of funding severely restricted the university-run excavation of the Archaic settlement in 2003. A total of six trenches at the top of the mound were investigated, only one of which was new (23-13γ), the others having been dug in earlier seasons.

We continued to uncover habitation remains of the Archaic period (7th-6th cc. BC). Especially significant was the discovery that the sealed find of Geometric pottery uncovered in trench 23-13β during the 2002 excavation period extends underneath what is probably an Archaic building. Trench 23-12α yielded a semisubterranean beehive structure, which, however, is clearly smaller than the earlier known structures of this kind and may have served a different purpose.

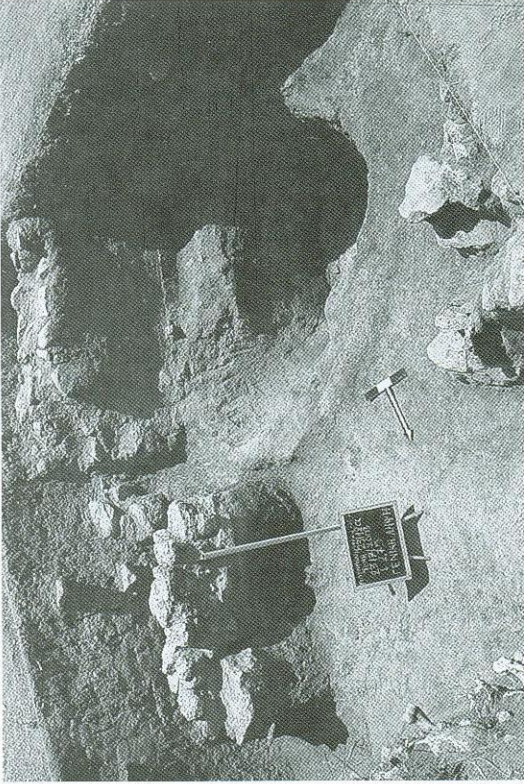
A considerable quantity of pottery came to light, reflecting the large number of pottery workshops represented in the Archaic settlement at Karabournaki. Also characteristic is the chronological spread of the ceramic material, which spans the period from the 9th to the 5th century BC. However, the majority dates to the Archaic period, though the Geometric period is also represented by some noteworthy examples.

Palaeobotanical investigations have found evidence of the presence of wheat, barley, vetch, lentils, and chickpeas. Frequently present are grape pips and rape, which, together with the presence of local commercial amphoras, suggests that wine was made in the settlement.

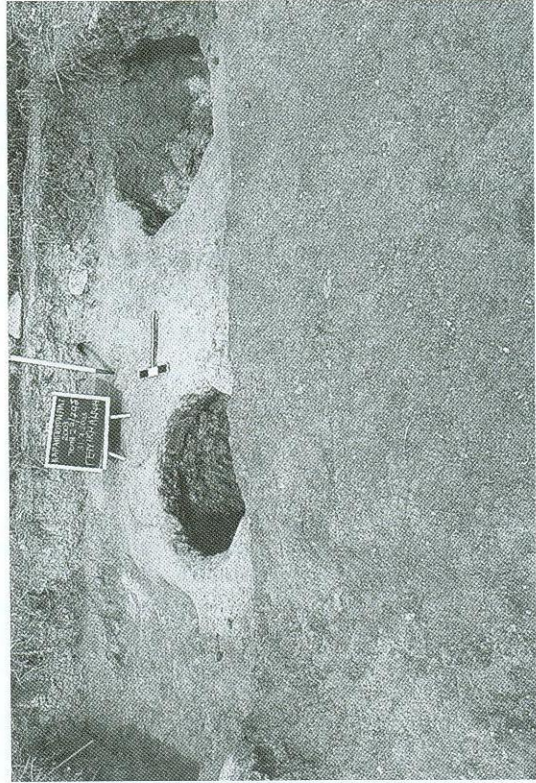
Lastly, in association with the Institute for Cultural and Educational Technology in Xanthi, the process of digitalising the excavation has begun with the creation of a multimedia database into which all the excavational material (immovable and portable finds) is now being entered.

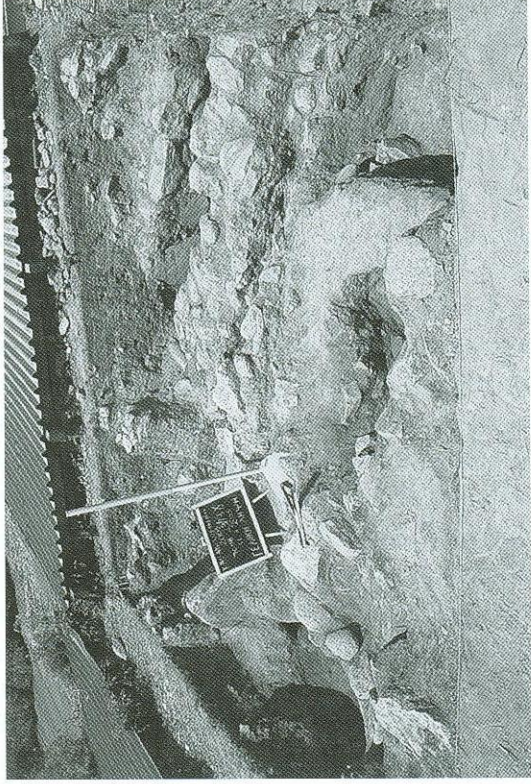
1

2

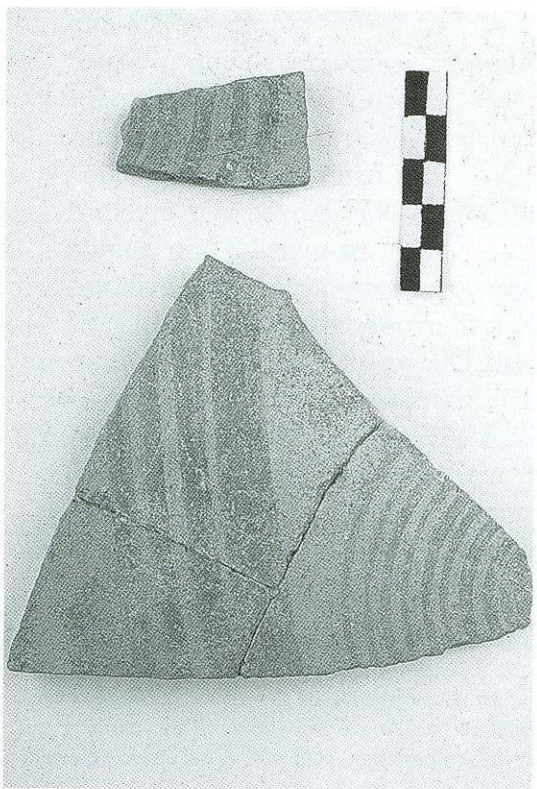

3

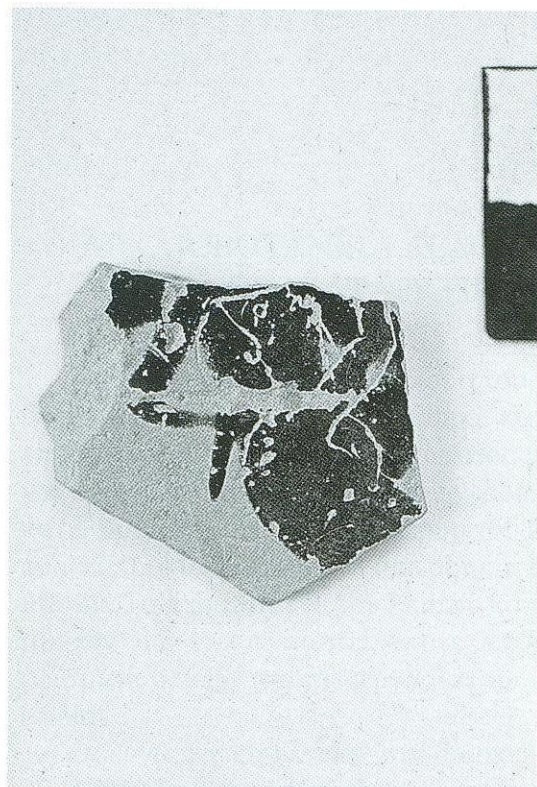

4

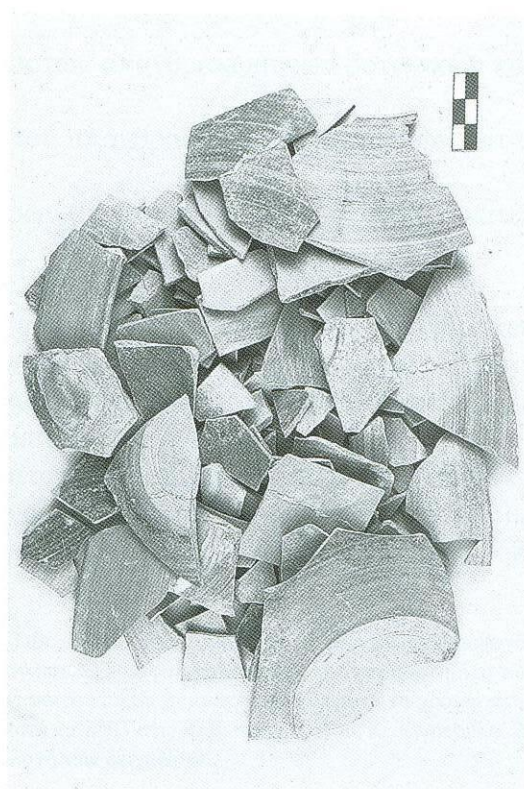
1. Γενική λήψη της τομής 23-13β από τη νότια πλευρά. 2. Γενική λήψη της τομής 23-12α από βορειοδυτικά με τις κομψόμορφες κατασκευές. 3. Οι λάκκοι απορριμμάτων στην τομή 27-79δ. 4. Γενική λήψη της τομής 23-13γ από νοτιοανατολικά.

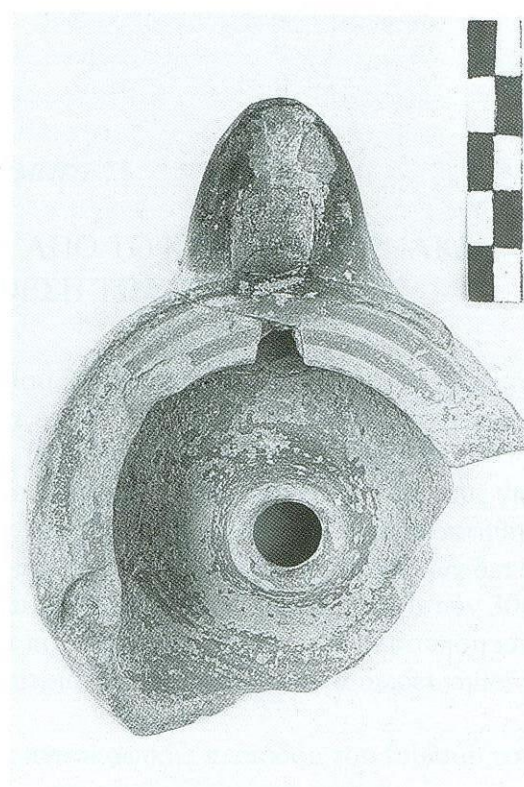
5

6

7

8

5. Οστρακα ντόπιου γεωμετρικού αμοφορέα (τομή 23-13β). 6. Οστρακα αττικής μελανόμορφου κλειστατού αργύριου (τομή 23-12α). 7. Οστρακα από ντόπιες «ιονίζουσες οσκέλνφρες» κάλικες (τομή 27-79δ). 8. Αγχυάρι αρχαϊκών χρόνων (τομή 23-13γ).